

hru Osak Tööliste

Uus Loomistöö

Rahwahariduse kommissariaadi rahvuswähemuste osakonna
Eesti sektsiooni kuukiri.

№ 3

Teisipäewal, 15. märtsil 1921 a.

№ 3

Haridustöölise ettevalmistus.*)

Üleliigne oleks ettekirjutada ja formuleerida kindlat kogu meie sotsialistliku õpetaja teaduslikust ja pedagoogilisest haridusest, ehk jälle ära määrata talbumata kindlat õpetajani töötöölist — see oleks üegi kahjulik. Töötöölisti praktikas esineb palju individuaalset wärwi kohalike tingimustest, nagu õpetajad, kooliwarustus, geograafiline seisukoht jne.

Õnnefogumalitus ei tihenda ükjaste algatust ja loomistöödust lohtadel, aga ei wõi ka lubada, et iga pedagoogiline asutus omapääd töötaks neis vormides, nagu see temale hää näib.

Siin tuleb üleüldisriiklikke direktiive silmas pidada, millede järele töötöölisti ühliustus kõigilt nõutaw on. Esimene ja wäga tähtis üleriiklikus haridustöö ühlihusines oleks iga haridustöölise teadumised ja oskused. Siisulisele teotamise järele järgmised nõuded selles, mida iga pedagoog peab omandama:

1. Teaduslik filosoofia, füüsika-matemaatika, loodusteadus-ajalugu, humanitaar teadused.
2. Teaduslik sotsialism, kommunism, õnnefoguriigi sotsialistlik ehitus.

3. Teaduslik sotsiaalne kaswatus, sotsialistliku töötöölisti ülesehituse printsiibid.

4. Pakitiliste teadmiste tarmitamine töölises elus — teotult teadusliku analüüsiga.

Seni oli õpetajate ettevalmistus ainult klassi ehk auditooriumis. Nõrgemates kaswatussteadlikes õpetajates anti turpe ja loenguid, kogu ettevalmistustöö keerles sõnade ümber. Praktiline töö puudus paiguti täiesti. Eesjulguse nähtuse tagajärjel jäib õpetajad ainult kui kõlbmata kätetööliseks pedagoogika põllul ja kool muutus laste sumnitööks.

Pedagoogilisi teadmisi omandades tuleb lahti litleda klassi sõnamisest ja auditooriumi loengust, neid wõib lubada ainult kui hõrgejuhatuse õpilastele ühes ehk teises uues teaduse kirjandises. Kõik muu tuleb koostada iseisemaga praktilise töö juures sises elus ja tegemuses. Auditooriumi loengud wõeldama õpilaste kollektiivse tööga seminarides, töötöölistes, põllul, aias, metsas jne. Arusaadaw, et iga kaswatussteadliku õpetajate juures nimetatud tööpõllud kättesaadawal peawad olema. Üleüldise pedagoogilise hariduse kõrwal on wäga õpilastel põhjalikult omandada

*) Sõhenatub wäljawõttes „Народное Просвещение“ № 18. 1921.

tehnilised teadmised õpetamisel wal-
las ja see on tõsi pahas prakti-
line töö.

See sühtes ei wõi aga lu-
bada ta mainseadliku õreafutuse suure
mingisugust katsetooli lüüa, kus siis
üks õpllane proovib wõi harjutuse
tunde annaks ja teiste grupp selle
ühe haledat tööd päätt watas. Weil
ei ole nii odawa päänäga lapsi, keda
seesuguste tarsete õhwerdada, kuna
pääluuatajad sellest loomunatastest
nähtu eel midagi omandamijest ei
leia.

Sariik käib praktilise töög oleks:
pedagoogiini õpilased saadetakse lai-
ale est. jalkesse (mitte kisse) kooli-
dele, lasteasadele, klubidesse ja
rahwanajades, kus nende teadmisi
õigiti organiseeritud asuusts prakti-
keritakse. Seda tööd tuleb iganäda-
listel konverentsidel parandada ja
sõlt määrused ja plussid läbi aru-
tada, seetõhise juhatajate ja profes-
sorete kaasstegeuuei.

On soowitaw, et neljandal õreaas-
tal nõored pedagoogid institumidist ipe-
eikwale too tööde saadetakse ja ilka
wilunud pedagoogi walwuse all. Sel-
lega ei tule meel fider institumidiga
ega telete kaasõpilastega kattendada.

Mure wähem tal puat forda aas-

tas tulewad praktikandis konverent-
sile kogu. Professorete ja pedagoog-
gita institumidi õpetajate juhatusel
arutatakse konverentsil e il ipeeikwale
töö tagaärjed, puudused ja häädus-
leibi. Arutatakse p'd googilise hari-
duse nõrkustest, mis institumidis oman-
dati, tulwustatakse loo-olijaid wi-
maste uudistega ja tagajärgedega
teaduse ja õpeilmas jne.

Minult küsiti ühe intensiivse töög
taga ärjel, kus pedagoogiini õpilase
ipeeikwale p'äosa etendab ja õpeajal
praktiise eluga seotud on, w iwad
kõrgemad õpeajutused anda uusi õpe-
tajaid süwenenud teadmistega kaswa-
tuse ja õpenoete kohaselt sotsialist-
litus töökoolis.

Uus küsimus seisab aga meie ees:
kust wõtta sotsialistlike õpetajaid?
Nõudisaegete koolmeisterite üle jääb
meil wäga wähe loo uft, et nemad
mõsina häädumilik ja ausalt
nõudogumawarigi poole üle astuks.
Meie ei suuda jentseid koolm-istrid
sotsialistidets muuta. On wäewatelge,
et õpetajate hulki peab uuesti looma.
Weil on tarwis lüdrahma poole
pöörda hääduga:

„Andke omad paremad lapsed selle
suure ja tähisa ülesande läbiwit-
mijest!“
J. E p p.

Putukapõuwljoon (insektooriimid).

I.

suuna akwaarium ja terrarium
juba mõitnud endile igalpool loomiku
õigused, leiab insektoorium, see kol-
mas suurepärane kooli ja rahwa tut-
wustaja loodusega, alles wähe tähtust,
isegi meel enam: mõneis riigeks, na-
gu näitets meil, on ta praegu hoo-
wis tunamatu.

Tõsi, oli meie zoologia aias siidi-
kaswatus, aga meenuseidamise näi-
tustest wagu on jääi ta enjand mesila-

sed, kuid siidiaswatus oli rohkem
publikumi tunustamisels siidi haru-
tamijega, aga tarub ühes mesilaste-
ga — tunustamisels nende mitme-
juuguste jüstemsbegu.

Õmari mäherdust suurt hult pub-
litumile watusid isegi küi meie todu-
mad putukad, õlgu wõl, näitets, lib-
lifab.

Mäherdust imelamist pilli mõis
sujutledu, kogudes ühtsus wõaariu-
mis meie siruwarwõlji liblifabid.

Mõeldugi, iga liit liblikaid tuleks paigutada eraldi wiwaariumi, isutades teda noide taimele, mis on toiduks tema tõukudele ja lilledega, millede morganad, w ih olla, endid toidawad. Siegi üksi liblike ja liblike en ste ere a, määribi üh ndus tõmba is kaht matult üle ädift tähelepanu.

Alga kui huwitaw oleks, näitaks, toguca elusais muirites meie aiawilja ning wiljapunde rõõwikute kollektsiooni. Suijulage endale wiwaarium, kus paigutatud kapjataan, kapsaliblikas (Pieris brassicae) ja karsast õgivad nende tõugud. Kui silmapaistmatud need tõugud ka on, kuid määribid näitliktu ja h witaw t meie aiawiljade rõõwikute elupilli kujuleb säherdane wiwaarium. Eht wõtte isegi meie tõige silmapaistmatum liblik — tuda taw ko ja asetage ta wiwaariumi, kuhu oli pondub tükk kalewit, tükk määribiriit ja karmadega nahka ning laste tal paigutada mun, milledest tulewad tõugufesed, kes siinsamas publikumi filmi ees hakkawad ehitama endile kustu wõlusi ja naha karmust. Ets ole see huwitaw, w a amisaäri line? Eht wõtame m ne siika, näitaks trükkija (Bostrychus typograph) ja onname talle wõimaluse publikumi filmi ees puurida puns oma algus päralisi kätte, eht wõtame tamme, tannu, milles asuwad puulõitaja määratu juured tõugud ja näitame niid hõsti neid, kui ta siitast ennast ning mis on talle toiduks, — ühe sõnaga, kujutame tema elu täielist pilti looduses. Ets ei tõmba see publikumi tähelepanu?

Alga ennäe teine pilt. Wõtke maatükite, mis kilitud rutliga, niijuga, üle ädije terawiljaga ja tema pääl tõigis oma arenemise astmeis rohutirts: munad (wõitwad olla piirituses eht kuwarud), jalgij ja lendaw rohutirts. Määribid huiwiga, olemis kindlad, tõid saawad waatama seda wiljapõlube

fofutawat häwitajat, kes enamusele tuttam üksnes joonistuste järele; saawad waatama, kuidas ta õgib taimele, kuidas ta kasta jab ja misjughstes arenemisjärweis wõ h tõhtuda. See pilt on mitte ainult huwitaw, woid ta ülmäga apettif.

Kuid ärme wõtame isegi seefugust haru ädift putul t, nagu rohutirts, aga wõtame lihtlast meie heinartiika ja igale loodupurite joonistuste järele tuttava müükilgi (G yllot l a, vulg r s). Paigutatud wiwaariumi nende elulise ümbruse keskel looduses, olen kindel, et nad on publikumile samuti huwitawaks objektiks. Üksi heinartiikate siristamine, kes roninud taimele, — mida looduses mitte alati wõimalik pole näha, — eht müükilgi kaewamine maad kääpafestegi, mis katu omadega sarnased — juba see wõib tõmmata enda wäale meie tähelepanu. Alga kes seg b meid sirist wa heinartiika ajemel wõita tõnnas tunnud isikaabi? Juba muistseid greeklasti oma sirinaga waimustatud putukas saab ka nüüd isaja kuulajaid waldama.

Muidugi, igalü eie on tuttam erilaste paberline pesa; kuid pal ud ple näinud, kuidas ta teda ehitab, kuidas torjab temas'e mett' jne. Dueti, matjab aiult paigutada mõned erilased, panna wanu, pöält wähe üra tuuldunud laaste, millede pöölmied siud hõlpsasti erineksid, lasta neile toiduks rohkem kärpsed, istutada neid taimi, kuit nad meid w tawad eht anda neile lihtlast juh'rukitefi, — ühe sõnaga, anda nende elamisümb-rus looduses ja waataja wõib alla nende huwitawa elu uuristatjaks. Eht wõtame pörumesilasi, neid ilu äid jameitisi putukaid. Kuis nendest harilistelt on waimustatud meie lapsed, kuis imetlewad, kui nad sumuuga lendewad sielt diele ja leides endale mõne maitse järele, piutjubes imewad

lõbuga temast mett! Aga kuidas ja kus elavad need huvitavad putukad, on tuttav üksnes vähele. Ometi, ehitada samblast metsmesilase pesa ja näidaja nende elu looduses pole sugugi nii raste. Ehk mis on lihtsam, kui ehitada ruum mesilaste jaoks, istutades sinna tarvilisi taimi ja korraldada kõrvale klaasiga kaetud vaatlustaru. Aga mesilased-puusepad, mesilased-müüritsepad, mesilased-tapetsee-rijad ja kõik need putukad-arhitektorid, kellele elu nii weetlemana kirjeldas Fabre, — eks walda see publikumi tähelepanu ja õpeta talle palju toda, mis ta ei tea?

Aga ennäe veel huvitav objekt. Refet wiimaariumi on midagi soo taolisi ümberriingi sammal, kõrged hundipuritad, pilliroog, sootaelad ja mitmesugused sootained.

Samblas jõhvikad, joovikad, murakad jne. Soos palju tõuse mitmesugusti liiki heinarisikaid. Tugud arenewad, elavad üle järke, rontivad karjana taimelatawa ja siinsamas publikumi filmi ees muutuvad imeilus-jaits, läikivaitis nagu pitsilisteks kiilibeks. Wisates oma raste kohmetu kesta, wallatavad kaunid putukad rõõmsalt, lendlewad wee kohal, ragaajades neile loiduks olewaid kärpseid ja teisi putukaid, ehk kihutades üksteise järele. Waadake, kui imetunnist läigivad nende sinised läkipaistwad tiivakased, mäherduste wäriwidega kiirgab nende peenike nagu nõel siine ehk roheline leha. Tun- nide laupa mõib seisä looduse armastaja seefuguse pilbi ees ja imetleda, imetleda lõpmata.

Ehk mõtte meie lihtne metsa sipelgapeja, iseäranis milles on suured sipelgad (Pamponetus herculeanus) ja kanded teda wiimaariumi, ümbrii- sedes, müidubi, samuti, nagu looduses: kuue lannuga ehk ifegi tüwiga, läbidega, otastega ja samblapajuga, aga selleks,

et mõiks näha osalt ka toda, mis teha- lise tema sees, ligindage tema üks jagu klaasile ja katke see klaas mil- legi tumedaga, et sipelgad ei märkaks teie kawaluft. Ja siis üksnes nende töölate, huvitawate putukate töö ja tegewus, usume kindlasti, sunnib heit- ma pilku nende pääle paljuil noist, kes harilikelt lähewad nendest mööda igasuguse tähelepanuta.

Ehk, wiimaks, mis on lihtsam kui mõtta mõneb ristamblikud (Epe- ra dladema) ja, paigutades neid terraariumi, sundida kuduma oma wõrku. Kõik, müidugi, ripub tollest, kuidas seada seda looduspilgi, aga kui talle anda ilus wastaw ümbrus, siis noibe amb- likute õigete geomeetrislike wõrkude huvitaw kudumiseks, nende kawalu- sed saagi pitubmitse, nende signimine ja perekonna sisseenid sunnivad samuti enam kui üht aias käijat nende pääle pilku heitma.

Kuid kõik see on ainult looduspil- bid, mis õpetlikud ja huvitawad, aga on pilte, milledega tutvunemine on otse tarwilikkuseks inimese enese waranduse ehk ifegi terwije kaitsmiseks. Sedajama mõib wälba sääskede (Anop- heles maculipennis) kohta, kellede ham- mustus mõib tekitada malaariat. Meie tunne neid ainult kirjelduste, paremail juhtumustel joonistuste jä- rele, aga ometi, mispärast mitte ehi- tada wiimaariumi nendega, aga kõr- wuti wiimaarium meie harilike lah- juta sääskedega (Culet pipiens). See- sugune näitlik wõrdlus tutvustaks meid kõige paremini meie kohutawate waenlastega ja õpetaks eraldama neid lahjuta sääskist. Ehk wõrame teise näite. Kes pole kuulnud mungalib- likast (Ocenebria dispar), kelle tungud laastawad meie metsad ja häwitawad meie parkide puud. Tema üle on kir- jutatud väga palju, wälja antud ifegi terwed broschüürid juhatusega, kuidas teda häwitada ja need broschüürid

on marustatud ifegi piltidega, aga kui paljud lugejatest ostavad eraldada seda kahjuliku tõuku tema jarnastest samajugustest karustest, kuid kahjuta tõukubest. Aga ometi mõits ehk hoolikas hävitamine päästa nii mõnegi pargi ehk metja nende laastamist. Ütelge, eks ole humitaw ja kasulik korraldada miwaariumi, paigutades temasse niidästi liblikaid ja tõukusid ja wiimaks, mis meie arvates üheksandis tähtis, see mildine pesa, kuhu liblit munad asetanud, milledest haudunewad pärast meie puude kohutawad waenlased?

Sellombel, enneä mäherdust looduspiltide küllust mõivad anda meie üksnes meie kodumaa putukad, kellede jaoks miwaariumi korraldus seisab pääasjalikult ainult waewas neid koguda ja miwaariumi paigutada. Aga, kui mitu korda rohkearwulise mad ja mõib üelda, huwitawamad on meie putukapawiljoo ni jaoks eksootilised putukad. Tarantelid nenpe koobastes, ämblikud-linnusööjad, skorpioonid, phalangid, rohutirtsud, imekaunid mitme-wärwilised troopika liblikad, mitmejugu sed mimikiremad putukad, sititad-hiiglased, jaaniusfitesed jne. — Kõik see on säherdused kaunid objektid, millest uudsuse ja sägawa humi poolest waldawad publikumi tähelepanu. Üksi jaaniusfitesed, niinimetatud Lucoli, millest juurte hulladena mõib kohutada Staalias, paigutatud terraariumi, hiiglades õituit nagu nõibuslit tulewärk heledate tulustestena, mõib olla säherduses waldawaks waatlusets, mis rabab kõiki oma needjusega. Aga mäherdust ilu pakuwad tropika liblikad, milledest ühed läigiwad nagu heledad wärwilised kallistikuid, aga teised rabawad oma haruldase, neile linnuga jarnadust andwa suurusega.

Muidugi, see kõik on objektid, kellede muretsemine ja ümbruse korraldus hoopis maewaliline, kui meie ko-

dukka putukat-ga siendamine. Kuid toie eest nad, kahkematult waldawad weel enam publikumi tähelepanu, kui meie kodumaa omad. Muretseba kõige praegu neid ülalnimetatud liblikaid pole ifegi sugugi nii maewaline, nagu, mõib olla, mõnele näib; neid mõib tellida tõukude kujul ja haududa alles pärast toha pääl ning mõib neid tellida mitte kuski laugeilt waid Inglis- ja Saksamaalt, mailt, kus nüüd on ifegi juba üheksandised ferraad eksootiliste liblikate sigitamiseks ja pidamiseks, mis kaswatatakse pääasjalikult kollektioonide jaoks.

Ja enneä, nagu malle näib, uus ja ülinäga huwitaw loomade ofakend, mida tarwilik olaks teostada. Aga kuidas, küsitakse, on teha kõige parem korraldada? Seejugu ste miwaariumide korraldamiseks on waja ehitada eraldi pawiljoo n, kusjuures see korraldus ei tekita mingisuguseid uusi raskuseid, kui lepime üksnes meie selgrooluga. Siin on kõik ainult iga putuka, ämbliku jne. elu tingimuste teadmises ja ostuses kaunilt, ilusalt, maisjega täsejeda tema elamisruumi, ometi mitte kaldudes ümbruses, milles loom elab loodusel. Mis puutub eksootilistesse kujudesse, siis on nende elamiskohta korraldus hoopis enam teerul ne seepärast, et need kujud waja alalhoida ka talwel, kuna meie omi igal kewadel mõib uuesti foetada, aga nende jaoks, kes mõiwad elada ka talwel, jatkub hoolitseba tarwilike soega, walge niiste ehk kuwa, kuidas on wajadus, ruumi eest.

II.

Beetledes mõni aasta tagasi ideega seejugu se ruumi korraldusest eksootiliste putukate jaoks, astusin ma kirjawahetusesse putukapawiljoo ni juhatajaga Sondoni zoologia aias ja sain temalt üsna üllatavalt teada, mida siin waldawad.

hoone kirjeldusele juure lisatud päewapilti, nagu jeda palusin, kuna tol ajal eesuguseid päewapilte kas wael polnud tehtud, ehk olid need juba ära müüdnud, kuid mulle näib, et müüb, mil on lahtised kirjad igasuguste asutuste maapeelitudaga, kahlemanult reab olema ka tolle hoone päewapildid ja et waja ainult kirjutada Londoni zooloogia aeda ning neid saadetakse kätte. Aga kuigi kirja juures polnud päewapilti, siis oli siina lisatud wälte skemaline joonistus.

Hoone, mis kuulteleud toffel joonistusel, ehitab endast midagi kahelibaga klaas-käärhoone taolist, ainult kergem kui harilikelt (temas kaswawad kõrged mitgid). Ta on 40 jalga pikk ja 18 jalga lai. Hoone tagumine sein pole klaasist, waid jääb asuwad palk-pool hoo et külge ehitatud lindpuurid, milledele peetse õrnad troopilised linnutehed. Nende eelmine traat-külg asub jäl, kus peakõid olema hoones klaasid, kui kõit hoone olis klaasist. Hoone soojendatakse weefüttega, kuid wiimne on tarwilik ainult lindude pidamiseks, kuna suurem hull puurid talwel ei haudune (meile pole see aga teaduseks, sest Inglismaal on t. k. lühem ja kuum soojem). Ruumi wiwaariumide jaoks hoones on laudad. Nad seisawad keskel ja seinete ääres. Keskel seiwad laud on 4 jalga lai, 20 jalga pikk ja 34 tolli kõrge. Nihkasi tema kui ka teiste jäänud laudade jalad pannakse meega täidetud wälktestesje anumatesse, millede ee märgit on tahtstada õrwa-kielatel putukatel tungida wiwaariumi.

Kõit inektooriumid on klaasist ja kohes suuruses: juured 24 to i pild ja kõrged ja wälktest 18 tolli pikad ja kõrged. Nende põhi on sfingist, wälkteste aukudega. Põhja all, mis 9 tolli kõrgemal tema e aluses olewast laugast, on tihhi ruum.

Inektooriumid, mis nõuamad soojust, peawad olema asetatud alusele 4 jalga pörandast kergemal sõrandast all aga kääwad weelitte tornid. Sel teel tõuseb soojus ja lähes inektooriumi. Inektooriumides, mis tarwitawad ruumi taimeide jaoks, teha se põhjast nende jaoks tarwiline sügawus. Samu is inektooriumides tehakse katus samu is sfingist, aukudestega ja pälle tolle peab ta tingimata olema lahtikäiw ehk ära tõtetaw.

Gelmine klaas kõgil inektooriumidel — liikum, aga taqumine sein nendes, mille es haudakse idukudest liblikaid, peab olema korraldusest, millede külge tõugutumbud kmit taffe nõõpndala ehk millegi muu abin u war. l. Need tumbud on pädasjalitult mitmejagust luti siidusid.

Siin kirjeldatud hoone korraldus, jubahaja s nade järele, tuli maksma 1800 rubla, aga iga ükiku klaas-inektooriumi korraldus umbes 18 rubla.

Seeingused siseseaded on tarwilised dieki eljootiliste ja üleuldie soojade maade putukate jaoks. Meie kodumaa omade jaoks, nagu rääkisim ülal, jaitub korraldada rida inektooriume, mis paigutatud wälktest hoone, pikuti wälid seinu, — kke sõnaga, asetada nii, nagu ajetatud zooloogia aias suurte loomade puurid. Need inektooriumid nõuamad olla tarwidust mõõda mitmejaguses pikkuses ja suuruses ja üksnes iluduse pärast w ja pidada teatud shtlyit ja sümmetriat. Suuremat soojust tarwitawad loomad peab paigutama idunapoolhesse külge, aga wähem — põhjapoolhesse. Kõgil inektooriumidel peawad olema külje seinad ja lagi peenest metallwõrgust, põhi — puust ehk metallist, aga eihein — klaasist; pälle to e waja wõrklae üle paigutada klaasialus, mis, ühest küljest, kaitset

halva ilma eest, aga teiseft küljest — la'eks hoonesse niiskäri pub'itumise kui ta sinna istutatud taimedele tarvilist valgust. Seene eeski mõista, et iga inehioorium peab olema mõistatult parimini sobitud nende eht

teiste elanikkude elu kohaleft kes temä paigutatud. Suhtis igles suhtes mõib olla, muidugi, üksnes hõltsid tähelepanetud nendest, igatse elu kohta loodusel.

N. Soltniisti.

Mida kirjastada?

Operaamatute puudusel tuleb tootkes lastele eestikesle lugemist tihhi kiriku laulukoramatutest ja teistest õpetada, misjugaft jelleks taugelikli kohajed ei ole ja väga suure waewa järele on lapsed nende raamatute laudu kirjalogemisele jõudnud. Eesmärgile saamiseks abidusid valida, — noh, jeda toredust meie õpetajad enesele lubada ei saa.

Mitte paremal järjel ei seija ka meie näitelirjandus, eht võimalused näidendite valmistamiseks Wängitakse pea kõige mis kätte juhtub, et aga unne suikumist ära hoida. U's jagu paremaid näidenditest, iseäranis maa, tuleb küll neil põhjustel tõrjale jätta, et näitelama siisejade ja näitlejate mõime ettekanneteks pinda ei jata. Tehniliselt keigemad palad kantakse siiski hoolimata e. t. Profound sõnad ja lärmisewad pilkujad on mater aal, mida wälge Eesti näitelirjandusest koritait kaupä publikumit ette rapuatakse. Näitekorraldajatele hakkab juba sis ejuudumä arusaamine, et näitemäng — lee on jant.

Ei saa ju jeda asjaolu nimetamata jätta, et korralit eesitjelne kirjandus siin pödlul puhtub; puudub lastekirjandus, talurahwatekirjandus ja puudub ta kirjandus, millel kergem kunst ja kasuawuse w. ärrus oleks. Siiski meie näitlejad wimaste poblest kõige kühmas aianurgas weel ei ole. Wastemaid mänge on saadawal ja wõits roflemal armul lawale tuua, kui aga näitekorraldajad end arwamiiele junniks,

et näidendi ülesanne on publikumit koramatada kunstimaistest ja laiendada meele ja tundmuste wõlba; rewolutsiooni aegadel on muidugi näite mäng mõjuw agitatsioonit jõud. Ka oleks wõji keikkorraldus lüna leduwa näitelirjanduse laialilaotamiseks, uute kirjastamiseks, tõlkitamiseks jne.

Wõja tootkudite teha, kes misjugaft nimelift töö tõlkima hakkab eht teiste tõlkida soowitab.

Praegu magamad paljud wõlteramatud uft raamatukogu riiklilist. Nad on koha pääl eht teatud raioonis juba mängitud, aga et raamatul jelle koju tempel ja nummer on, siis peab ta sinna ka jääma. Wõijama on ülelohus kõite kätte andawat näitelirjandusi nende ajutiste r. kogudesse koguda, misjugaft otse näitepuul ei tõõta. Selle teguwilisi järele koguneb palju lihentelisi effemplaare ühte Eesti asunduse tekkkohta. Pehe toimetis, kubpartomi osakond, partei kool, siis weel ülemakõised eht oblastii partei- ja hariduse osakonnad, kohalik tõõrahwa klubi jne. igatks sisaldab oma raamatukogu; reh'enduse alg petuse, aabitu, laste piltoiraamatud, maade teaduse ja töitnäitemängu nimes, mis saadawal.

Tegujärg on see, et ühe katu'e all igas taris üts effemplaar hall tab, kuna õperamat koolis ja näitemänguraamat raamatotes oma ülesanne palju parema tagajär eadega täidats. Ühes eesilaste tegewuie tekkkohas mõib hästi ühe raamatukoguga läbi ajada.

Sirjastamise korral on kooli- ja näitekirjanduse saamutamise, kui teise mõi kolmanda järgu tarbe pääle waadatud. Selle tagajärjel õpetajale praegu koolides lugemist poliitika- ja tootlusraamatutist, need milledest raamatukogud üle ajavad, kuna seesama paber, labu ja tööga wiletsa aabitja walmis oleks saanud, kuni parem hinnitamist ootab. Lihti tuleb ette nähtusi, kui poliitilise kirjuga raamatuid hinnate ettempl. laupa ühest nimest iga raamatukogu kohta kreisidesse saadetakse. Nii leidub ühes maa-raamatukogus, kus lugejate arv kuudagi üle 50-ne ei mõi ulatada, kofina mõrra etemplaare eestikeelset kommunitismi aabitjat, mitte ühtegi näitemängu raamatut, kuna lapsed piiblist lugema õpivad.

Paljud poliitilise kirjuga raamatud on lugemistoa juhatajalegi waga raske aru saada ja ette lugeda, rääkimata weel teistest kuldalanikkudest, nii et etemplaaride mitmekordne arv oma tähtsuse kaotab.

Alubid lugemise tubadega on peanuselejets organisceerimise ja propaganda töö kuuls saanud. See on Kolmanda Internationaali kongressel Alubide kohta seisukoht wõdetud ja nende tarwidust hinnatud, aga nende sihtide pratiline teastamine tõsises elus jätab palju soowida ja paiguti äratub isegi imestust. Kuid siin ei mahu asja igatülgjelt läbi waadelda — räägime ainult kirjandusest.

Uuna üleüldine nähtus on, et wamenaid lappi nagu kogemata ehk soowimata elemendiks peamad. Isegi poliitilijelt arenenud wanemate juures tuleb ette kus lapsed rüütsa saatuse poolde jätetakse, olgu küsimise all ihu-
sate, terwis, toit ehk lastwatus. Kui lastewarcmad koolimarija puid ei wea

ja lapsed weepnubusel lund söömab, siis ei wõi meie selles massi süüdis-
tada. Süüid on meil, hariduse ja par-
tei töösised! Meie pole oskand ega
rahtnud lastewanemaid kooli külge
kõita. Oleme ise liiga täispuhutud
oma asjast ega ulata nägema, et
need noored on tõsised tulewiku kom-
munaarid.

Urende ridade kirjutaja on tuttan
praktilise koolitööga maal ja wõib
paljude nähtuste waral tõendada, et
kõlas, kus on koolil õperaamatuid,
kus õpetaja laste näitemängude waral
elanikkudele tõrd piharad filmi toob,
tõrd neid naerna sunnib, jätal on ka
kooli- ja haridustööliste wastu suur
poolehoid. Teiselt poolt jätab aga kooli-
ja näitekirjanduse puudus kuristiku
massi ja kooli wahela.

Mõni ehk hüüab: töökoolis on õpe-
tus ilma raamatuta. Ei, seltsimees,
niiwiisi on küll kuu pääl, aga maa-
tera pääl on teised tingimused, meil
on raamat just täna kõige tähtsam ja
saab seda ka homma olema.

Selle kirjatuhi siht pole mitte too-
nitamine, nagu ei olekski poliitika-
kirjandust waga, waid ei mõi mitte-
kirjastamise juures õperaamatuid,
laste, näite- ja laulu-kirjandust kõige
tagumisse järjekorda ootusele panna.

Organisaatorid, oma tööst koku-
wõtet tehes, on sunnitud alla kriipsu-
tama:

Kool ja Alubi on ajutusel, millede
kandu kindlaks määratud sihtile jõe-
ame. Digem siis koogikalised ja eral-
dame haridustööle ühewõrra energiat
teiste ajutustega, kui mitte rohkem ja
trükimise selleks wõtanawat kirjandust
ka ühewõrra teiste trükkimistega.

S—p.

A k w a a r i u m.

Loodusloo õpetamisel on dieiti üks eesmärk: äratada armastust loodusnähtuste iseseiswaks uurimiseks. See loow tegewus areneb kõige paremini, kui temale lahendusets antakse teatud üllesanded. Muudugi, armastust looduse wastu võib arendada ka jutustuste, kirjelduste ja resultaatide abil, mis saanud meie loodusuurijad kauase tööga, s. o. tolle abil, et lapsi tutvustataks sellele ehk teise loodusloolise faktiga. Kuid saghematakt äratab asja wastu kõige sügawamat huwi see, kes eelmiselt süütab lapses püüde uurimisele, süütab nii, et laps põleb kannatamatusega lahendada temale ettepanud üllesannet. Dieiti velda, üksnes siis, kui süüdatud waimu see loow külg, tuleb algada tutvustamisest asjaga ning tol määral, millisel laps ei suuda iseseiswalt omandada neid ehk teisi teadmisi, ehk kuiwõrd nad tingimata on tarwilised loodusteadliste probleemide mõistmiseks. Minuüksi eksperimenteerimisega ja demonstreerimisega ei saada kangeltsi weel kätte soovitud eesmärki. See on koolilise õpetamise ainult uus, parandatud wäljaanne.

Meie püüame kaswataada mitte loodusuurijaid, waid lihtsalt inimesi, kes suudawad leida naudingut iseseiswas uurimises. Tolles on kogu siisu ja seepärast pole tähtis, kas sellombel kaswataatud inimene täiskaswanuna toimetab magedas wees elawate molluskide uurimist, ehk harutab sansstriitkeeli käskkirju või töötab wabrikus ja eduga mõtleb wälja täiendusi masina jaoks, mille juures tal juhtumusi tuleb töötada.

Mitte krossigi ei maksa kogu see bioloogiline rämp (olgu või tuhanda ehk kümnetuhanda demonstratsioonitaasas, — ülstapuha) mida nüüd õpetatakse ja mis samuti mehaaniliselt wubitakse pähe, nagu endistel aegil

tuubiti Sinné süsteemi ja loomatiigi ofakondi.

Ja ennäe meil tuleb toimetada loodusloo õpetamist. Ma pean lastega koos tundma õppima tiigi elu. Muudugi, võib asuda asja kallale mitmel wiisil: kas algada kirjeldama üksikute organismide ja loomade üheskoos elu tiigis, ehk enam-wähem süstemaatiliselt seletada elu nähtuseid ja eluüsi wahkordi tiigis. Minu lapsed peawad ise uurima tiiki ja tema elu. Kuid millest algada? Mõistagi, alguses peab akwaarium neile täitma tiigi aset.

Täna hommikul tõin klassi lihtsa klaaskasti (30 × 40 sentim.) ja panin ta pingile akna juure. Loodusloo õpetunni aegu jutustasin õpilastele oma nooruse mälestusi, kuidas me käisime ogalike püüdmis, mäherdusi leidmise teel imelisi kraawe ja loike. Paljud lastest tundsid juba kogu rea weeloomi; weetaimi ei tunnud peaaegu teegi.

Jutustuse aegu püüdsin ma kõik imed, milledest oli kõne, wärwiliste pliiatstega joonistada klassi tahwile.

Poisijõmpskad kuulasid suure põnewusega, kui ma jutustasin neile õrnüist ofasmetjadest, mis kaswawad loikude ja tiikide põhjas, wesiheina aasadest ning neis elawast lõwidest ja hüäänedest.

Kui nad lähewad waatama tiiki neid imesid oma enese filmaga, tuleb hirmus pettumus, sest mitte igal pool võib leida kõike toda, millest jutustasin ja mitte alati õnnestub tähepanna loomade elu wabaduses. Selleks on waja palju kannatust, enam igitahes, kui teda on üheteistkümnne aastasel poisikesel.

Seepärast hoiatastin neid kõige tolle eest, jutustasin, kuidas lebasin palju

ts midagi näha.

Poisskese tundsini mitte üskord väga kibedat pettumust loodusteadliste uurimiste wallas. Kui olin 12 aastane, wiis isa mind korra muuseumi Bremenis ja ma jäin otse keeletus imestusest loomariigi nii mitmejaguste kujud ees, teda wõis näha täistopituna eht piirituses alalhoituna. Siis lastusin muuseumist kindla otsusega saada loodusuurijaks, — niwäga waldas mind wärwide ja wormide mõõtmatu rikkus. Kalosse jalga pannes tõttasin looduse rüppe, et hästi jälgida loomi ja uurida neid. Ning ma ei näinud midagi, ei kuulnud midagi ega tunnud midagi. See on esimene suur pettumus, mis mäletan.

Seepärast ma niisid holatafsingi mu lõmpstaid sõherduste pettumuste eest ja jutustasin neile, kui wästlan on seurimine ja jälgimine. Kui palju on wks waja, et waadelda, kuidas elasead loomad! Hoopis mõnufam on seda teha, kui nad on läbipaistwate tintega tilgis, kui see tiil on sul soas. Siis wõib igapäew tähelpanna eda, mis sünnib. Formiline hoistamine ja waimustus akwaariumi korraldamisel s.

* * *

Kollega, hieti belda, lõppesti minu Mesanne. Ma panin weerewa kiwi luttuma, aga laste ees oli ülesanne wiia täide see, millest rääkisin.

Teltis üsimus: kuidas korraldada akwaariumi? Mõistagi, tehti ettepanek ehitada kiwitoopad. Ma lükkasin selle ettepaneku tagasi, nädates, et meie lõmpides ja kiitides pole kiwitoopaid. Ja, kuid see näib nii ilus! „Minu wanemal wennal on ka akwaarium kaljutoobastega“. — „See meile ei kõlba! Kui tõesti tahame tähelpanna, kuidas elawad loomad meie kraawides

ja kiitides, peame korraldama meie akwaariumi nii et ta kujutaks murgakese kraawist“.

Tälle tehti mitmejaguseid ettepanekuid ja ma panen tähel, kuidas see eht teine mõtleb asjale abiks olla ja kuidas tahawad nad korraldada akwaariumi. Ühed tahawad tuu munda, et istutada temase taimi (sihedaht lastuwast jõeltiwast ei lastu teegi, — wähemalt ei tule kellegile määtsese, et munda wõib wee teha fogafeks). Üks lubab püüda ogalike, kaane, weestikaid ja säästede tõufe. Mäna imestan, et mis tollest wälja tuleb! Kui palju saab nurjalainud kat eid, kui ma ei anna edaspidiseid juhatusi akwaariumi otstarbekohaseks korralduseks! Munda teeb wee fogafeks, näha põle siis midagi. Siud õgawad taimed. Wäale selle, kogu akwaarium kattub warsti mudaga. Weestikad ja kaanid tungiwad taladele kallale, säästede tõugud jõõbasse warsti jne. Wäawi tähendusega oleksin wõinud abiks olla lastele ja nad oleks saanud suurt rõõmu oma akwaariumist.

Ma ei tea, kas see parem oleks olnud. Wõib olla õpivad nad paremini, kui otseõhe lähewad teaduslik teed ja rida nurjalainud katsete maral tulewad arusaamisele, kuidas waja otstarbekohaselt korraldada akwaariumi.

Muidugi, tähelpanekuid wõib teha ka akwaariumis, mis korraldatud kugi seaduste jätele, isegi suurema eduga ja omada sõherdust a.waar uni on hoopis lõbusam, kui alati olla sunnitud takistusi mõtma. Aga kui arkanud, huwi saab nurjaminekute tõttu? Mis siis? Mõistagi tuleb mul olla ettewaatlik ja teha lõmpromisje.

* * *

Räsa mõõda mõni näb-l. Tõustus see, mis ma ka ette m. i. Wulle toodi lambak mudast sawi, 33 laani. Ei ühtigi ogaliku, see eest aga — kis-

tud sooheina (kõhuliskud o'ib ühes paar salmuftat), kaks tu'kalafest, kaks rohutirtsu, merivaigulisi ja soo ti-gulid.

Savi sai raigale asetatud, me wa-lasime kraanist vett ja tähtsime klaas-lasid sügä'e rruuni kõrdiga.

"See lungeb põhja!" "Suba westi selgib!" trö'eiiti mind. Teisel päeval langes sora põhja, kuid vähemalgi kiikumisel tuisis tõi' uuesti üles ja klaasine sein katvus helepruuni kihiga, mis tahtis nägemasi lasti siju.

Tollest, et paigutada a v a inurmi loomi, pol ud mõeldam, neid tuli ajuti-selt hoida ühhi u s anumais.

Kuidas teha nii, et westi o'eks alati puhas? Üks tarpe ä lutus viimats m tele, et munda waja üleriputada pulka liivga, et teda iga silnapilk ei fogastaks ujumad kalad. Me wa-lasime ettevaatlikult wesi wälja, pühki-sime se nad puhtaks ja teisel päeval toodi meile hästi u'etud jsel iwa. Ca-näe, meil on pulas meil. Homme is-tutame taimed. Täna pärast lõmat lähen mõnele laste ja ekturijoomile, et looda soos me taimi.

Atwaarium on walmis ja antude apilaste taitse alla. Meie istutamine tema-se wectaimi, pilliroogu, kera-teeli, s. oheina.

Soonekawa abil istutati taimed atwaariumi kolmele küljele ja liiw ning m da selle all rambiti hästi lõ-wasti kuni nende ümber. 36 kaunist oli atwaariumi waja ainult kaks. Rohu risub lendasid minema ja löid p. arforda põrinal was u a'na klaasi, kuni wiimats lenda d wälja läb awa-tud akna. Üksne kulakalafesed usujid rööm alt atwaariumis. Mõnda siis oli asi forras

Ma kirjutan ühe hesti, kuhu pidi joama tsjutatud köik, mis sünnih meie atwaariumis. Meia poisi hoolts auu tema itre'nalsous.

Almaty hull täkelvare uid. heft on tä de ud looduslooliste ühhi asjuga. Tähtis ja siikul on kirju-tatud wahelduusi juhuslise ning teise asine isega.

Mis tähtis ning mis mitte tähtis ei suuda iga's eraldada, ku b ka loo-dusuurija ei suuda alati seda kindlaks määrata iga; siikul juhuumisel ja lõpu'islopu'st on tõi't tähtis (eht mitte tähtis) ühhi erilise küsimuse põhja. Ma arman, see t'e awaneb uelle siis, kui n'ed hakkawad küsitama nähiuste põhju test, mida nad tähelnanud.

Mispärast westi foganes üba mõne päewa pärast ja näib roheline? Mis on need peeni esed rohelised tiud, mis lastu'ad s i nte e ja ta medele? Mispärast aegajalt mõlemad kul kala esed haaramad juu liiva t'is, pu'stawad pärast jälle wälja? Mispärast mõle-mad kulda ak'esed aegajalt teewad mees mingijugu eid haruldasi ügutusi ja hõõruwad päib w stu liiwa? Mispärast wõiwad tiud üles ja alla ro-nida klaasseinul? Kuid jagedasi hingab iga tunni jooksul? Mis on need õlumulliseled, mis timurad taimedele, isearanis kui päite waljustab wetti? Mispärast on neid atwaariumis tõl-bulik ja pole mitte halb ka adele? jne. jne.

Küpea kui panen otte seesuguse küsi-mise, algawad igasugused aramõist-mised. Iga wastas wõib olla dige eht ebadiige. Kuidas teda otstust da? Kuidas teada, mis on dige ja laste-lemata iga juhuumisel? Siin alles algob loodusuur ja tõsine tegevus: uurimine, enam täp'p äline lähe panel, katse te tegemine ja tolle järe.mõitmine, mis torda l'ä's tea a.

Mitroskopi abil wõib näha palju see-sugust, mis warjul palja si ma eest.

Roh, aga mis siis ta'ad aegajalt hõõruwad pädb wastu liibe, nagu o'eks n'id hammustanud kirp? Wõ-tame ühe kala wälja ring paigutame

ta väikesse anumasse, et varemint vaadelda. Me ei näe mingisuguseid parasitte, aga üksnes valged täpikujulised plekikesed lõpuffete kaanel. Mis see on? Kuudas teada, mis see on? Waja väga ettemaatlikult krattida valget klisti ja vaadata mikroskoopi all. Parasitilised seenekesed!

Wõtame samuti rohelisted kind akvaariumi seintelt ja vaatame mikroskoopi all. Wefiheinab! Kõik mis näeme ning tähepaneme, tähendatakse hoolega hefti.

Kalati ta joonistama. Nõudub suur täpikäpsus. Tekivad rohkearvulised lehekesed akvaariumi elus nähtud ja tähepandud ühtasjade joonistustega. Enamail juhtumustel on need hoolega tehtud wärwipildid. Nad riputatakse klassi, warustatakse kirjaga kes neid teinud, mil päewal ja tunnil sündinud tähepanef jne.

Mul oleks hirmu trükkida klassi poolt loodud sedg akvaariumi altast ühes tähepanekute kirjutustega. Endale sain kõigest tollest tähtsa metobeloogilise tähepaneku. 1) Kunagi pole waja suadida klassi waatlema ning tähepanema toda, mis näib tähtis õpetajale: laste

tähepaneku piiud peab minema oma enese teed; 2) üleilmsed küsimused ja tähepanekud pole lastele nii kaunid kui eralised.

Muidugi rääkijime tollest, mis said teada teised loodusuurijad küsimustes, mis meid huvitawad. See pärast tõin ma klassi sagedasti erilisi kirjatoid, wõimaluse järele wärwuliste pildistustega. Nüüd on meil tähtis ta teiste uurimiste kirjeldused ning resultaadid. Nüüd on meile wäärt bioloogiliste faktide teatus, kuid alles nüüd kõil loetaw ja teataw täidab loodusloo õpetamise pää otstarbet: teeb tugewamaks piiuet ja armastust iseisemaks uurimiseks, juurendab temast saadawat naudingut.

Wäherdusi teaduslikelt mõtlejaid inimesi wõiksim teasmatada lastest, kui seadaksime õpetamise keskpunktiks nendes uurimispüüde arendamisel! Kas on mingisugust tähtsust akvaariumi elu seefuguse põhjaliku tähepaneku juures, kui wälja jääb loomariigi mõni osakond ja temast midagi ei lausuta? Mis on tähtsam: süsteemi kätte saadud täius, ehk aratatud piiue rõõmsaks iseisemaks tööks? S h a r r e l m a n n.

Peterburi kubermangu Gesti wäliskooli- hariduse töoliste kowverentsi

peeti 25. jaan. Smolnõis.

Esimesena ütles termitusõna sm. Riuhkrand. Seejärele walitakse presiidium: Arima, Riuhkrand, Sihwer, Kalew ja Waino ning mandaatkomisjon: Aren, Depil, Kufe. Pääle seda asutakse kodutorra wäljatõdmisele ja linnitatakse korraldawa komisjoni päewakord. Kuna koosolek hilja pääle hakkas ei olnud wõimalik päewakorra juure minna.

Järgmisel päewal, 26. jaan. saab esimesena sõna termituieks Peterburi kubermangu Gesti haridussektiooni

esitaja sm. Teiter, kes oma kõnes peatab teaduse arenemise pääl ja kutsutab endisaegset wale õpewiisi, kus inimlikku aruajamist moonutati, rahwused üksteise wastu waenuliseks aeti kõige suurema terawuseni. Selle endise kultuuri jagamise wiisi purustas Wenemaal põhjalikult oktoobrirewolutsioon. See andis pääle muu laiallisi wõimalusi arendada rahwahulkade teadmissi wastawalt meie töörahwa hingeliste nõuetele. Muude haridusasutuste hulgas hakkas töörahwas lohe asutama oma klubisid,

leades neid niiviisi, et nad ei ole endised kobantsed müllad, kus inimese waimu ainult folgiti, maid töörahwast tõsijelt harisid. Tähendades seepärale, et meie klubid oma tegewuses siiski palju joomida jätmawad, awalbab sm. lootust, et konnerentfi liikmed oma kohtadele suurema oskusbagaasthiga tagasi lähewad ja klubide töö soomitawale kargusele t'stawad.

Järgmisena termitab konnerentfi Peterburi Haridusmaja ehitaja sm. Johanson. Ta toonitab haridustöö seisatut wanas kapitalistlikus ühis-konnas, kus selle korra mõimud ja walitsewad sihid töörahwa pimeduses oma piisimuse mõimalust nägid. Oma mõidu tagajärjel hakkas töörahwas energiliselt tööle oma kultuurilise tasapinna tõstmise sihis. Sm. sõrble meie praeguseid kultuur-hariduslisi asutusi ja leiab, et lõpusiht on kõigile üks ja sejsama. Wahe on ainult selles, et klubi on oma põhikawasse toondanud kõik terwe ja otstarbje hariduse saamise mõimalused, mispärast on ta kõige laialisemate digustega wäliskooli asutus. Klubi praeguses kujus on tarwilik igale töölisele, wariaduse ja elukutse pääle waatamata, kes ainult aru saab, et tal kultuurilist täienemist tarwis.

Sm. lõpetab lootusawalbusega, et praegune konnerentis wäliskooli haridustöö Peterburi kubermangus kindlamale alusele ja selged juhitudriid annab.

Peterburi haridussektiooni tegewuse kohta üleülbistes joontes mõtab sõna sm. S i n n a m a a. Ta sõrbleb käesolewat aega endisega ja näitab, mida ning kuidas tuleks praegusel ajal wäliskoolihariduse alal tööd teha; ihelast puudutab neid taktistusi, mis et lastnud seda tööd seni korralikult arendada. Päätahtistus Peterburi kubermangus oli muudugi sõjategewus — w. itlus walgetaardiga. Niipea kui

kubermang wiimastest wabastati, hakkati kobe igalpool klubisid, sektje, raamatukogusid, lugemistubasid, kursusid jne. awama. Praegusel ajal konnatab töö püüasjalikult jõudude puuduse all nii kohtadel kui lektiohas. Näit. ei leidnud 1. a. septembrikuul inimest, keda haridussektiooni juhatajaks määrata, mispärast sektiooni töö muudugi suuremat wilja ei kannud. wiimaks saadi sellest üle sektioonikolleegiumi loomisega.

Tööjõudude puudus kubermangudes tuleb rõhkesti ka sellest, et on palju kooliõpetajaid ära läinud, näit. Duhoma kreisis 13, Jamburi kreisis 19, Detsloje-Selo kreisis 1, Luuga kreisis 5, Peterburi kreisis 3 ja Peterburi linnas 20.

Et seda suurt jõudude kriisi natu-tegi lahendada, selleks asutati Peterburi muuseas Haridusmaja, wäliskoolihariduse tegelaste ettemalmistamiseks.

Õpust tähendab sm., et kubermangu haridussektioon on plüüdnud oma töös asanduetega sammu pidada, mille tagajärjel on ta klubide põhjustkirja muundetud.

Järgmisena astub alles Haridusmaja ehitaja sm. J o h a n s o n. Näidates, misugused põhjused sundisid Haridusmaja asutama, annab ta kujutuse Haridusmaja osakondadest ja tööplaanist. Haridusmaja osakonnad on: 1) põhiojakond oma ringidega, 2) kooli- ja kurjuste osakond, 3) raamatukoguosakond, 4) muusika- ja teatriosakond, mida mõib tarwiduse puhul ka täiediguskirikus koolis muuta, 5) rahwaskool hariduse täiendamiseks ja 6) pädagoogikaosakond. Kuna Haridusmaja weel uus asutus on, et ole tal weel palju ära tehtud. Edusamme mõib loota muusika- ja teatriosakonnast jüggijeks. Muusikaosakonnas on 24 õpejõudu, selle hulgas ta prof. Lemba; teatriosakonnas — 17 õpe-

itud, nende hulgas mitu professori. See ajad on rääkjalikult wene ajad pääle mõne ühiku eestlase.

Haridusmaja raamatukogu korraldamine jõuab 2—3 n. dala rääst lõpule. Uhts raskenduseks Haridusmaja tegevuses on ruumide määritus ja õpeabinde puudus, kuna aga pinda töötamiseks on rohkesti.

Kohtade ehitajate aruanne d peegeldawad pea kõik ühtewiisi töösuuteliste tegelaste, õpeabinde, kirjanduse, näitelawalise materjaali, ruumide jne. puudust. Klubide tegevust ja liikmete koosseisu wõrreldes selgub, et neis klubides, kus enam kommuniste, on ta haridustöö kindlama suju omandanud ja ühise ajaga rohkem ära tehtud. Suuremas osas klubides puuduwad poliitilisingid etk kus neeb olemas, ei suudab oma tööga walmis saada. Wastupidine lugu on tantsuga: see lähew igal pool edukalt. Näiteringid on peaaegu igas klubis ja seltsis. Kohalike elanikkude wastutulek klubidele on „Cesti palawiku“ jahtumisega märka paranenud ja osawõtmine klubides kaswab.

Haridussektiooni aruanne kohta w astu w d e t u d resolutsiooni s tunnis ab konverents poliitilise haridustöö töökäsitamiseks. Selle töö läbiwõtmiseks juua eiteks kõigepeält tugew tööwimuline teeskoh, teiseks kreifide haridusfondade juure Cesti sektioonis, mis wõimaldab töbedu nii tekkohal kui kohtadel ja selle kottutolla wii-

mist. Waa ja kitta töökohale wõimiseks ja ükste sele lähendamiseks korraldada konverents: üliõbermangulisi Lits t r a a a t a s, üle reisilisi iqa kabe kuu tagant ja linnades poliitilise hariduse töölise igatuulisi ndupidamisi.

Resolutsiooni Sõnniku s m a j a tegevuse kohta tunnis ab konverents selle dige e eluüle wõitust, töökohale aga töötööks. Haridusmaja peab sihitud alt edast t õ t a m a, l i k i w i m a l i s t e a b i n d e ä r a t a r w i t a m a, e t P e t e r b u r i k u b e r m a n g u p o l i i t i l i h a r i d u s l i s t e l e w a i m l i k e s t e s t k o h a k s o l l a. Haridusmaja peab püüdma rutulisest korras uusi poliitilise riduse jõude ja tegelaste walmistama.

Õpust tehti ühelhäälel otuselt saata Cesti riigikogu k o m m u n i s t i k u l e r ü h m a l e j ä r g m i n e t e l e g r a m m i:

Meie, Peterburi kubermangu Cesti poliitilise hariduse töölised oma konverentsil P e t e r b u r i s 26 j a a n u a r i l j a a d a m e o m a k ö i g e p a l a w a m a t e r w i t u e w a l g e C e t i r i i g i k o g u s w a l g e t e r r o r i w a s t u w ö i t t e w a l k o m m u n i s t i k u l e t ö ö l i r ü h m a l e j a t e m a t a g a s e i s w a l e C e s t i r e w o l u t s i o o n i l i s e l e p r o l e t a r i a a d i l e.

Meie töötame olla ühes teiega ja sirotame teile oma wennafac. Uhtlast awaldame kõige wäljumata protesti häbematu terrori wastu, millega walge Cesti wõimud töölisi w r i s t a w a d j a w ä g i s t a w a d n i i r i i g i k o g u s k u l w ä l j a s p o o l j e d a, i g a l a j a l j a i g a l p o o l.

Haridustööst Cesti asunikude seas Siberis

Siber — kaari ajal kõige põlatum osa laialisest Wenemaast, kirjategijate eukoht — oli kõige mahajäänum nult

nii majanduslikult kusta kultuuriliselt. Siin waiheses põhjaoõ, kuhu soojendam ja w a g u s t a w p ä ä s t e k i r t u n a g i l i g i e t

See pikasest pimedusest
 „kurjategija“ onta o'emas lu
 eest polise taigaga ja ääretu stepiga.

Kuid oktoobrirevolutsiooni tõne ära
 gatus wdi aldas päikseliirte tungimist
 ta sira pimedasse u ka Pafjud pi wed
 örenesid, Eiberi „kurjategija“ hakkas
 ringi waatama, ärtas nagu uinakust,
 hakkas onta eluafet fõrraldama. Wae-
 walt jal ta aga sellega p'äle hakata,
 kui uus pilw walgust kinnit latis
 Kõltskasi reaktiiooni näol. Kuid fõrd
 walgust näha saanud „kurjategijad“ ei
 suutnud öre reaktiioonivihw enam
 pimeduses h'ida. Pimedus lah'us.
 Päike hakkas uuesti paistma. „Kurja-
 tegija“ hakkas kahetõrdsse jõuga uut
 tõdu ehitama, kuid nüüd mitte enam
 kufasti t du ainult omale, waid uut tõdu
 uuele ühistõnrale.

Selle uue ühistõnna loomise algusest
 on natuke üle aasia mõõda läinud.
 Kuid waatamata selle lüti efse aja
 pääle ha tab hiig'ahoone alus tüür ja ba
 filmnähtawalt terfima. Kuigi meie
 uuele hoonete alles aluse oleme p'ri-
 nud ja tõõd algatud wisadusega edasi
 peame j'itama, wõime j'iski pilku t.h'
 tud tõõ pääle heita.

Iga tõõ nõuab, et meie seda teada-
 tikult tee sime. Ainult teadlikult teh-
 tud tõõ mõis püüda ja ei taarita
 ümberehitamist. Woõma tõõ j'õu-
 peame meie ennast kõige päält tead-
 mistega warustama, j. o. oma hariduse
 tõõmise pääle eelstätt kõige suuremat
 rõhku panema. Ei ole ju tallegi wä-
 bus, et meie wäheste teadmiste ra
 oleme, sest meid hoiti teaduse allikatest
 eemal. Seda enam peame meie nüüd,
 kus see meil wõimaldub, teadmis-
 omamise pääle rõhku panema, et need
 mitt ainult wagud soowid ei o'e,
 waid, et meie sel alal juba inldagi ära
 reitud oleme, seda näitawad aastase
 tõõ tagajärjed hariduspuul.

Wõitlikus näuujests toome

	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
Õnusti tub.	13	29	29	29	29	29	29
Remeti tub.	5	16	16	16	16	16	16
Sameti tub.	7	10	10	10	10	10	10
Õlali tub.	10	10	10	10	10	10	10
Stuubi tub.	10	10	10	10	10	10	10
Õnusti tub.	13	29	29	29	29	29	29
Remeti tub.	5	16	16	16	16	16	16
Sameti tub.	7	10	10	10	10	10	10
Õlali tub.	10	10	10	10	10	10	10
Stuubi tub.	10	10	10	10	10	10	10

Õnusti tub.

- Õnusti tub.
- Remeti tub.
- Sameti tub.
- Õlali tub.
- Stuubi tub.
- Kultuurhar. ringe
- Maamajalogsid
- Õhietruupid
- Tõõstasemante toole
- Õnusti bu

Need armud kõnelevad selgel keelel tehtud tööst ja näitavad ühtlasi, kui kaugele oleme meie veel eesmärgist. Kui arveste võtame 917 rahvaimemise ametlike andmeid, mille järele Siberis 199 tuhat eestlasti asub, ning nende kõrvale seame üllatootud armud kultuur- haridusliste organisatsioonide kohta, siis peame otsekohevalt ütleva, et tehtud tööga kuidagi rahul olla ei või.

Töö edenevise takistuseks on meil kõige peält jõudude puudus, kes võitlust juhtida kultuur-haridusliku elu nii lohtil kui ka keshkohtil. Vähe on neid endiseid haridustegelasi, kes rahvahariduse aatele rruuks on jäänud ning tööd jatkavad. Teine osa haridustegelasi elab sügavat psüholoogilist murrangut üle ning ei ole veel kindlale seisukohale asunud, vaid istuvad alles kahe tooli vahel kartlikult ümber piludes ja „paremaid aegu“ oodates õige toha pääle istumiseks.

See on haridustöö edenevise tähtsamaks takistuseks. Teine takistus on kirjanduse puudus. Vanad õpeabinud on uue õpemetoodi tarvitusele võtmiseega iganenud; üleüldise hariduse sisselised raamatud on raamatuturult täiesti kadunud, üleelatav paberikriis ei anna võimalust uute trükkimiseks ja tähtsamaks puuduseks — puuduvad tööliised, kes juudatfid luua proletaarilisi kirjandusi. Wiimisel ajal on ilmunud eestikeeles päewaküsimuste sissulisi kirjandusi, vähe on teaduslikku ja koolikirjandusi. Kuid sellestki, mis meil olemas, ei jattu kõigil. Saanud on seda ainult lülad ja asjuuduste raamatutogud, kuna need üsksid eestlased, kes laialipillatuna elavad, ei ole tirti uue ilmawaate sissulisi kirjandusi näinudki. Eriti Siberit puudutades, näeme, kuidas siin kirjanduse parus-

tamisega lugu vieti on. Sini 1. jaanuarini 1921 a. laotati Siberi Gesti ajundustes laiali üleüldise 326.535 eksemplaari. Sellest arvust on Siberis kirjastatud ja laiali laotatud järgmist:

„Siberi Tööline“ . . . 166.500 ekf.
 Üleüldiseid 21.000 „
 Broschüüre 63.000 „

Peterburist Gesti keshbüroost on saadud kirjandusest laiali laotatud:

„Edasi“ 31.500 ekf.
 Muud kirjandusi . . . 81.785 „

Nagu armudest paistab, on kirjandust võrratu vähe laiali laotatud. Võhjusets on Siberis kirjastatud, kui ka keshkohtas saadud kirjanduse vähe hene eksemplaride arv, mis võimaldab jagamist ainult organisatsioonidele.

Gelpool toodud töö ülevaatest Siberis asuva Gesti tööraha walgus tamise ajal peab järeldama, et tehtud töö ainult ettevalmistuse iseloomu on kannud. Müüd peame juba tööd kallale asuma ja tegema seda plaanikindlalt.

Õige peält peame kõrwaldama jõudude puuduse — tähtsama takistuse. Oodata, et meile jõude kusahilg ülevalt saadetakse on mõtteta unistamine ja ajaraistamine tol ajal, kui meie jõudpingutamalt parema tulewiku eest töötama peame, mille ühels tähtsamaks tingimiseks hullade walgustamine, nende waimlise taapinna tõstmine. Teiseks tuleb suurt rõhtu ka kirjanduse soetamise pääle panna, ilma milleta haridustöö wõimata on. Need on kaks tähtsamat ülesannet, mida meie teostama peame, et laienbada ajundikude waimlise filmaringi, ilma milleta uue ilma loomine wõimatu on.

R. L.